

साप्ताहिक चालू घडामोडी चौथा आठवडा जानेवारी 2022

महत्वाच्या बातम्या: राज्य

शिरुई लिली महोत्सव 2022

- मणिपूरमध्ये आयोजित राज्यस्तरीय शिरुई लिली महोत्सव २०२२ च्या चौथ्या आवृत्तीचे आयोजन करण्यात आले होते.
- शिरुई लिली या फुलाविषयी जनजागृती करण्यासाठी मणिपूर सरकारच्या पर्यटन विभागातर्फे दरवर्षी या वार्षिक महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते.
- शिरुई लिलीची फुले फुलण्याचा हा काळ असल्याने दरवर्षी एप्रिल व मे महिन्यात शिरुई लिली महोत्सव भरविला जातो.
- शिरुई लिली हे फूल केवळ मणिपूरच्या उखरूल जिल्ह्यातच आढळते आणि जगात कुठेही लावता येत नाही.

शिरुई लिली

- शिरुई लिली हे मणिपूरचे राज्य फूल आहे, जे तीन फूट उंच आणि घंटेच्या आकाराचे निळ्या-गुलाबी रंगाचे फूल आहे.
- याचे वैज्ञानिक नाव लिलियम मॅक्लिनिया असे आहे.
- याला स्थानिक पातळीवर तंगखुल जमातीने काशसोंग तिमारावोन असे नाव दिले आहे, ज्याला तिमरवोनचे नाव देण्यात आले आहे.

Source: News on Air

'सामाजिक सक्षमीकरण शिबिर'

बातम्यांमध्ये का:

- राजस्थानमधील भरतपूर जिल्ह्यात दिव्यांगजन आणि ज्येष्ठ नागरिकांसाठी 'सामाजिक सक्षमीकरण शिबिर' आयोजित करण्यात आले आहे.

मुख्य मुद्दे:

- सामाजिक सक्षमीकरण शिबिराचे आयोजन अपंग व्यक्तींच्या सक्षमीकरण विभागातर्फे (DEPWD) ALIMCO आणि भरतपूर जिल्हा प्रशासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आले आहे.
- भारत सरकारच्या ADIP योजनेअंतर्गत 'दिव्यांगजन' आणि 'राष्ट्रीय वयोश्री योजना' (RVY योजना) अंतर्गत ज्येष्ठ नागरिकांमध्ये सहाय्यक आणि सहाय्यक उपकरणांचे वितरण करणे हा सामाजिक सक्षमीकरण शिबिराचा उद्देश आहे.
- सामाजिक सक्षमीकरण शिबिरांतर्गत केंद्र सरकारच्या योजनांतर्गत ११५५ दिव्यांगजन व ५८६ ज्येष्ठ नागरिकांना मोफत मदत व सहाय्यक उपकरणांचे वाटप करण्यात आले आहे.
- सामाजिक सशक्तीकरण शिबिरात समाविष्ट लाभार्थींची गतवर्षी ALIMCO द्वारे समर्थित भरतपूर जिल्हा प्रशासन, राजस्थान यांनी आयोजित केलेल्या मूल्यमापन शिबिरांमध्ये पूर्व-ओळखण्यात आली होती.
- **Source: Jansatta**

लॅवेंडर उत्सव

बातम्यांमध्ये का:

- जम्मू आणि काश्मीरच्या केंद्रशासित प्रदेशात, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान संशोधन परिषदेने दोडा जिल्ह्यातील भदेरवाह शहरात दोन दिवसीय लॅवेंडर महोत्सवाचे आयोजन विज्ञान आणि तंत्रज्ञान मंत्रालयाच्या अंतर्गत केले होते.

मुख्य मुद्दे:

- वन प्रॉडक्ट वन डिस्ट्रिक्ट कार्यक्रमाला प्रोत्साहन देण्यासाठी केंद्र सरकारच्या अरोमा मिशन अंतर्गत लॅवेंडर उत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे.
- भदेरवाहमध्ये पहिल्यांदाच लॅवेंडर फेस्टिव्हलचे आयोजन करण्यात आले होते, त्यामुळे भदेरवाह व्हॅलीला लॅवेंडर कॅपिटल म्हणून मान्यता मिळाली आहे.
- सुगंध मिशनशी संबंधित शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढवण्याच्या उद्देशाने लॅवेंडर उत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे.
- लॅवेंडर उत्सवादरम्यान, सुगंध मिशन अंतर्गत भदेरवाह खोऱ्यातील विविध गावांमध्ये लॅवेंडर तेल काढण्यासाठी सहा वनस्पतींचे उद्घाटनही करण्यात आले आहे.

Source: Akashwani

महत्वाच्या बातम्या: भारत

नूतनीकरणद्वारे हरित भारत" या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन

बातम्यांमध्ये का:

- इंडियन रिन्यूएबल एनर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी लिमिटेड (IREDA) द्वारे पुणे, महाराष्ट्र येथे महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्स इंडस्ट्रीज अँड ॲग्रिकल्चर (MCCAI) यांच्या संयुक्त विद्यमाने "नूतनीकरणाद्वारे हरित भारत" या विषयावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती.

मुख्य मुद्दे:

- भारताने 2030 पर्यंत 500 GW गैर-जीवाश्म ऊर्जा क्षमतेचे महत्वाकांक्षी लक्ष्य ठेवले आहे.
- इंडियन रिन्यूएबल एनर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी लिमिटेड (IREDA) कडून 422 RE प्रकल्प खात्यांसाठी 14,445 कोटी रुपये महाराष्ट्राला मंजूर करण्यात आले आहेत.
- कार्यशाळेचा मुख्य उद्देश स्वच्छ ऊर्जा निर्मिती तसेच CO2 उत्सर्जन कमी करून जीवनाचा दर्जा सुधारणे हा आहे.
- कार्यशाळेचे थीम प्रेझेंटेशन रिन्यूएबल एनर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी ऑफ इंडिया लिमिटेडचे तांत्रिक संचालक श्री चिंतन शहा यांनी केले.
- रिन्यूएबल एनर्जी डेव्हलपमेंट एजन्सी ऑफ इंडिया लिमिटेडचे उद्दिष्ट आरई उत्पादन आणि साठवण निर्मितीसाठी एक परिसंस्था तयार करणे आहे ज्याच्या मदतीने देशांतर्गत उत्पादन क्षेत्राला प्रोत्साहन दिले जाऊ शकते.

Source: The Hindu

हज 2022 प्रतिनिधींसाठी दोन दिवसीय अनुकूलन-सह-प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे उद्घाटन

बातम्यांमध्ये का:

- हज 2022 प्रतिनिधींसाठी दोन दिवसीय अनुकूलन-सह-प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे उद्घाटन केंद्रीय अल्पसंख्याक व्यवहार मंत्री, श्री मुख्तार अब्बास नकवी यांच्या हस्ते नवी दिल्ली येथे करण्यात आले.

मुख्य मुद्दे:

- दोन दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा उद्देश हज प्रतिनिधींना हज यात्रा, मक्का आणि मदिना येथे राहण्याची व्यवस्था, वाहतूक, आरोग्य सुविधा, सुरक्षा उपाय इत्यादींबाबत सर्व माहिती प्रदान करणे आहे.
- हज 2022 साठी, यात्रेकरू भारतीय हज समितीमार्फत अहमदाबाद, बेंगळूरू, कोचीन, दिल्ली, गुवाहाटी, हैदराबाद, कोलकाता, लखनौ, मुंबई आणि श्रीनगर या 10 निर्गमन बिंदूंवरून हज यात्रेला जातील.
- भारतीय हज यात्रेकरूंच्या मदतीसाठी एकूण 357 हज समन्वयक, सहाय्यक हज अधिकारी, हज सहाय्यक, डॉक्टर आणि पॅरामेडिक हे सौदी अरेबियामध्ये तैनात केले जातील.
- भारतीय हज यात्रेकरूंना योग्य आरोग्य सुविधा सुनिश्चित करण्यासाठी मदिना येथे तीन शाखा दवाखाने आणि एक रुग्णालय स्थापन करण्यात आले आहे.

Source: Indian Express

महेशतळा येथील सांडपाणी पायाभूत सुविधांच्या विकास आणि व्यवस्थापनासाठी चतुर्भुज करार

बातम्यांमध्ये का:

- नॅशनल मिशन फॉर क्लीन गंगा द्वारे महेशतला, पश्चिम बंगाल येथे हायब्रीड ॲन्युइटी (वार्षिकी) मोड अंतर्गत सांडपाणी पायाभूत सुविधा विकास आणि व्यवस्थापनासाठी चतुर्भुज करारांवर स्वाक्षरी करण्यात आली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा करार नॅशनल मिशन फॉर क्लीन गंगा, कोलकाता मेट्रोपॉलिटन डेव्हलपमेंट अथॉरिटी, मेसर्स महेशतला वेस्टवॉटर मॅनेजमेंट प्रायव्हेट लिमिटेड आणि ऑस्ट्रियन डेव्हलपमेंट बँक यांच्यातील बदली करार आहे.
- शहरातून गंगा नदीकडे जाणारा सांडपाण्याचा प्रवाह थांबवणे हे प्रकल्पाचे उद्दिष्ट आहे आणि प्रकल्पाच्या प्रमुख घटकांमध्ये 35 एमएलडी सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प (एसटीपी), 4 पंपिंग स्टेशन, 6 वळण संरचना, दुरुस्ती आणि पुनर्वसन कामे, 15 वर्षांचे ऑपरेशन आणि मॅटेनन्स इत्यादींचा समावेश करण्यात आला आहे.
- सांडपाण्याच्या गुणवत्तेच्या बाबतीत की परफॉर्मन्स इंडिकेटर्स (केपीआय) च्या उपलब्धीवर आधारित ऑस्ट्रियन डेव्हलपमेंट बँकेकडून मेसर्स महेशतला सांडपाणी व्यवस्थापन प्रायव्हेट लिमिटेडला वित्तपुरवठा केला जाईल.
- हा प्रकल्प हायब्रीड ॲन्युइटी (ॲन्युइटी) पद्धतीवर आधारित असून त्यानुसार बांधकाम खर्चाच्या ४०% रक्कम २४ महिन्यांच्या बांधकाम कालावधीत भरावी लागते व उर्वरित ६०% व्याज व परिचालन व देखभाल खर्चासह त्रैमासिक वार्षिकी म्हणून दिली जाते व उर्वरित ६०% व्याज व परिचालन व देखभाल खर्च वर्षानुवर्षे केला जातो.

स्वच्छ गंगा राष्ट्रीय अभियान काय आहे?

- नॅशनल मिशन फॉर क्लीन गंगा (NMCG) ही राष्ट्रीय गंगा नदी खोरे प्राधिकरण (NGRBA) ची अंमलबजावणी शाखा आहे.
- नॅशनल मिशन फॉर क्लीन गंगा ही नोंदणीकृत सोसायटी आहे, ज्याची स्थापना पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालयाने 12 ऑगस्ट 2011 रोजी सोसायटी नोंदणी कायदा, 1860 अंतर्गत केली आहे.
- **Source: The Hindu**

राष्ट्रीय महिला आमदार परिषद 2022

बातम्यांमध्ये का:

- केरळमधील तिरुवनंतपुरम येथे राष्ट्रपती राम नाथ कोविंद यांच्या हस्ते राष्ट्रीय महिला आमदार परिषद २०२२ चे उद्घाटन करण्यात आले.

मुख्य मुद्दे:

- राष्ट्रपती राम नाथ कोविंद यांनी केरळ, महाराष्ट्र आणि मध्य प्रदेश या तीन राज्यांच्या दौऱ्यावर असताना उद्घाटन केले.
- केरळ विधानसभेने तिरुवनंतपुरममध्ये इतक्या मोठ्या प्रमाणावर राष्ट्रीय महिला आमदार परिषद २०२२ चे आयोजन केले आहे.
- 2022 मध्ये स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवांतर्गत राष्ट्रीय महिला आमदार परिषद आयोजित केली जात आहे, ज्यामध्ये संसदेच्या दोन्ही सभागृहांसह विविध विधानसभा आणि विधानपरिषदांच्या महिला सदस्यांचा समावेश करण्यात आला आहे.
- महिलांचे हक्क, लैंगिक समानता, निर्णय घेणाऱ्या संस्थांमध्ये महिलांचे पुरेसे प्रतिनिधित्व इत्यादींवर लक्ष केंद्रित करून समकालीन प्रासंगिकतेकडे लक्ष वेधणे हे दोन दिवसीय राष्ट्रीय महिला विधायक परिषद 2022 चे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
- राष्ट्रीय महिला विधायक अधिवेशन 2022 च्या समारोप सत्राचे उद्घाटन 27 मे रोजी लोकसभा अध्यक्ष ओम बिर्ला यांच्या हस्ते होणार आहे.
- Source: PIB**

'ABHA' मोबाईल ॲप्लिकेशन

बातम्यांमध्ये का:

- राष्ट्रीय आरोग्य प्राधिकरणाने आयुष्मान भारत डिजिटल मिशन अंतर्गत आरोग्य नोंदी ठेवण्यासाठी ABHA मोबाईल ॲप्लिकेशनची सुधारित आवृत्ती जाहीर केली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- ABHA App, ज्याला पूर्वी एनडीएचएम हेल्थ रेकॉर्ड्स APP म्हणून ओळखले जाते, ते Google Play Store वर उपलब्ध आहे.
- सुधारित आयुष्मान भारत आरोग्य खाते (ऑरा) मोबाइल ॲप्लिकेशन अधिक व्यावहारिक करण्यात आले असून उपयोगिता सुधारण्यासाठी त्यात नवीन युजर इंटरफेस (यूआय) जोडण्यात आला आहे, या मदतीने नवीन APP च्या मदतीने कोणतीही व्यक्ती एबीएचए ॲंड्रेससह एबीएचए APP, लिंक किंवा अनलिंक एबीएचए नंबर (१४ अंक) वर आपले प्रोफाइल एडिट करू शकते.
- नवीन ABHA APP च्या मदतीने आरोग्याशी संबंधित नोंदीही डिजिटल स्वरूपात या APP मध्ये जोडल्या जाऊ शकतात.
- एबीएचए APP सध्या गुगल प्ले स्टोरवर उपलब्ध आहे, त्याची आयओएस आवृत्ती लवकरच प्रसिद्ध होणार आहे.

Source: The Hindu

स्वच्छ सर्वेक्षण 2023

बातम्यांमध्ये का:

- गृहनिर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालयाच्या सचिवांनी स्वच्छ भारत मिशन अर्बन 2.0 अंतर्गत स्वच्छ सर्वेक्षण 2023 लांच केले.

मुख्य मुद्दे:

- स्वच्छ सर्वेक्षण 2023 च्या कचरामुक्त शहरांसाठी 'वेस्ट टू वेल्थ' ही थीम आहे.
- स्वच्छ सर्वेक्षण 2023 चे मूल्यांकन पूर्वीच्या स्वच्छ सर्वेक्षणाच्या 3 टप्प्यांच्या तुलनेत 4 टप्प्यात केले जाईल.
- स्वच्छ सर्वेक्षण 2023 मध्ये तिसऱ्या टप्प्यात तसेच चौथ्या टप्प्यात नागरिक पडताळणी व प्रक्रिया सुविधांचे क्षेत्र मूल्यांकन सुरू करण्यात येणार आहे.
- स्वच्छ सर्वेक्षण 2023 मध्ये तीन 'R' च्या तत्वाला प्राधान्य दिले आहे - Reduce, Recycle and Reuse.

स्वच्छ सर्वेक्षण

- शहरी स्वच्छतेची स्थिती सुधारण्यासाठी आणि मोठ्या प्रमाणात नागरिकांच्या सहभागास प्रोत्साहन देण्यासाठी शहरांना प्रोत्साहन देण्यासाठी एक स्पर्धात्मक फ्रेमवर्क म्हणून गृहनिर्माण आणि शहरी व्यवहार मंत्रालयाने 2016 मध्ये स्वच्छ सर्वेक्षण सुरू केले होते.

Source: PIB

वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम

बातम्यांमध्ये का:

- भारतातील हवामान कृती आणि कार्बन कमी करण्याच्या प्रयत्नांना गती देण्यासाठी वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमने क्लायमेट ॲक्शन कोलेशनची भारतीय शाखा स्थापन केली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमच्या क्लायमेट टास्क फोर्सचा एक भाग म्हणून भारतीय शाखा, श्वेतपत्रिका मिशन 2070 मध्ये निर्धारित उद्दिष्टे साध्य करण्याचे उद्दिष्ट ठेवते.
- भारतातील कार्बन उत्सर्जनाचा दर कमी करणे हा भारतीय शाखेचा मुख्य उद्देश आहे.
- 2070 पर्यंत कमी कार्बनयुक्त देश बनण्याचे भारताचे उद्दिष्ट आहे.

- कमी कार्बन उत्सर्जनासाठी भारताच्या मोहिमेमध्ये सरकार, व्यवसाय आणि इतर भागधारकांना पंतप्रधान नरेंद्र मोदींच्या महत्वाकांक्षी संकल्प पंचामृताची पूर्तता करण्यासाठी सामील केले जाईल.
- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमची भारतीय शाखा भारतातील वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमच्या क्लायमेट टास्क फोर्सचा एक भाग म्हणून काम करेल.

Source: News on Air

महत्वाच्या बातम्या: जग

जागतिक आर्थिक मंच

बातम्यांमध्ये का:

- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमची वार्षिक बैठक 22 मे 2022 ते 26 मे 2022 दरम्यान दावोस, स्वित्झर्लंड येथे आयोजित करण्यात आली होती, ज्याचे भारतीय शिष्टमंडळाचे नेतृत्व भारताचे वाणिज्य आणि उद्योग मंत्री श्री पीयूष गोयल करत आहेत.

मुख्य मुद्दे:

- 'वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम'च्या यंदा झालेल्या वार्षिक सभेचा विषय 'एका वळणावरचा इतिहास' (History at a turning point) हा आहे.
- युक्रेनचे अध्यक्ष वोलोडीमिर झेलेन्स्की, युरोपियन कमिशनच्या अध्यक्ष उर्सुला फॉन डेर लेएन आणि जर्मनीचे चॅन्सेलर ओलाफ स्कॉल्ड जे यांना जागतिक आर्थिक मंचाच्या वार्षिक बैठकीला वक्तव्ये म्हणून उपस्थित राहण्याचे निमंत्रण देण्यात आले आहे.

World Economic Forum म्हणजे काय?

- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरम ही १९७१ साली स्थापन झालेली ना-नफा व आंतरराष्ट्रीय संस्था असून तिच्या स्थापनेचे श्रेय क्लॉस श्वाब यांना दिले जाते.
- वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमचे मुख्यालय जिनिव्हा, स्वित्झर्लंड येथे आहे.
- जागतिक, प्रादेशिक आणि औद्योगिक अजेंड्यांना आकार देण्यासाठी आघाडीच्या राजकीय, व्यावसायिक, सामाजिक आणि शैक्षणिक नेत्यांना एक समान व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे हे वर्ल्ड इकॉनॉमिक फोरमचे उद्दीष्ट आहे.
- **Source: The Hindu**

टोकियो येथे आयोजित व्यवसाय गोलमेज बैठक

बातम्यांमध्ये का:

- भारताचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी 23 मे 2022 रोजी टोकियो येथे आयोजित व्यावसायिक गोलमेज परिषदेचे अध्यक्षपद भूषवले.

मुख्य मुद्दे:

- या कार्यक्रमाला 34 जपानी कंपन्यांचे उच्च अधिकारी आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी उपस्थित होते, त्यापैकी बहुतांश कंपन्यांची गुंतवणूक आणि ऑपरेशन्स भारतात आहेत.
- कार्यक्रमादरम्यान, पंतप्रधानांनी 'मेक इन इंडिया फॉर द वर्ल्ड' अंतर्गत भारतातील व्यवसायासाठी केलेल्या उपाययोजनांवर प्रकाश टाकला.
- कार्यक्रमादरम्यान, पंतप्रधानांनी नॅशनल इन्फ्रास्ट्रक्चर पाइपलाइन (NIP), प्रोडक्शन लिंकड इन्सेंटिव्ह (PLI) योजना आणि सेमीकंडक्टर धोरण यासारख्या उपक्रमांसह भारताच्या मजबूत स्टार्टअप इकोसिस्टमवर प्रकाश टाकला.
- 2020 - 2021 या आर्थिक वर्षात भारताला USD 84 बिलियनची विक्रमी FDI प्राप्त झाली आहे जी भारताच्या आर्थिक क्षमतेवर विश्वास दर्शवते.

Source: PIB

भारताने गुंतवणूक प्रोत्साहन करारावर स्वाक्षरी केली

बातम्यांमध्ये का:

- भारताचे परराष्ट्र सचिव आणि अमेरिकेच्या इंटरनॅशनल डेव्हलपमेंट फायनान्स कॉर्पोरेशनचे सीईओ यांनी टोकियो, जपानमध्ये गुंतवणूक प्रोत्साहन करारावर स्वाक्षरी केली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- गुंतवणूक प्रोत्साहन करारावर भारताचे परराष्ट्र सचिव विनय क्वात्रा आणि अमेरिकेच्या इंटरनॅशनल डेव्हलपमेंट फायनान्स कॉर्पोरेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी स्कॉट नॅथन यांनी स्वाक्षरी केली.
- गुंतवणूक प्रोत्साहन कराराच्या आधारे, भारतातील विकास वित्त महामंडळाची गुंतवणूक वाढवण्याचे भारताचे उद्दिष्ट आहे जेणेकरून देशाच्या विकासासाठी अधिक समर्थन मिळू शकेल.
- टोकियो, जपानमध्ये स्वाक्षरी केलेला गुंतवणूक प्रोत्साहन करार, विकास वित्त महामंडळाव्यतिरिक्त गुंतवणूक सहाय्य कार्यक्रमांना प्रोत्साहन देण्याच्या उद्देशाने दौऱ्या देशांदरम्यान स्वाक्षरी केलेल्या 1997 च्या कराराची जागा घेईल.
- कॉर्पोरेशन आणि संबंधित एजन्सी भारतात 1974 पासून सक्रिय आहेत, ज्याद्वारे भारतात आतापर्यंत \$ 5 अब्ज 800 दशलक्ष गुंतवणूक सहाय्य प्रदान केले गेले आहे.

Source: PIB

क्वाड लीडर्स समिट

बातम्यांमध्ये का:

- जपानमधील टोकियो येथे 24 मे 2022 रोजी झालेल्या क्वाड लीडर्स परिषदेला उपस्थित असलेले पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा समावेश होता, ज्यात जपानचे पंतप्रधान फुमियो किशिदा, अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष जोसेफ जोसेफ बायडन आणि ऑस्ट्रेलियाचे पंतप्रधान अँथनी अल्बनीज यांचा समावेश होता.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- क्वाड देशांच्या प्रमुखांची ही दुसरी वैयक्तिक बैठक होती, तर क्वाडच्या आतापर्यंत एकूण चार बैठका झाल्या आहेत.
- क्वाड देशांची पहिली आभासी बैठक मार्च 2021 मध्ये, दुसरी आभासी बैठक सप्टेंबर 2021 मध्ये वॉशिंग्टन डीसी येथे झाली आणि तिसरी आभासी बैठक मार्च 2022 मध्ये झाली.
- इंडो-पॅसिफिक प्रदेशातील आपत्तीविरुद्ध अधिक प्रभावी आणि वेळेवर प्रतिसाद देण्यासाठी राजकारण्यांनी मानवतावादी सहाय्य आणि आपत्ती निवारण (HADR) वर चतुर्भुज भागीदारी जाहीर केली.
- क्वाडचा सकारात्मक आणि रचनात्मक अजेंडा पूर्ण करण्याच्या ध्येयावर पंतप्रधानांनी भर दिला.

Source: PIB

क्वाड स्कॉलरशिप फेलोशिप प्रोग्राम

बातम्यांमध्ये का:

- अमेरिकेचे अध्यक्ष जो बिडेन यांनी क्वाड समिटमध्ये विज्ञान, तंत्रज्ञान, अभियांत्रिकी आणि गणित क्षेत्रातील सहयोगींना एकत्र आणण्यासाठी क्वाड स्कॉलरशिप सारखा नवीन फेलोशिप कार्यक्रम सुरू केला.

मुख्य मुद्दे:

- क्वाड स्कॉलरशिप युनायटेड स्टेट्स, जपान, ऑस्ट्रेलिया आणि भारतातील विद्यार्थ्यांना अमेरिकन विद्यापीठांमध्ये विज्ञान, तंत्रज्ञान, अभियांत्रिकी आणि गणितामध्ये पदव्युत्तर आणि डॉक्टरेट पदवी प्रदान केली जाईल.
- प्रत्येक वर्षी एकूण शंभर विद्यार्थ्यांना क्वाड स्कॉलरशिप दिली जाईल ज्या अंतर्गत प्रत्येक क्वाड गटातील 25 विद्यार्थ्यांना ती दिली जाईल.
- हा अशा प्रकारचा एक उपक्रम आहे ज्या अंतर्गत विद्यार्थ्यांना चांगल्या शिक्षणाच्या संधी मिळणार आहेत.
- या उपक्रमाचा मुख्य उद्देश पुढील पिढीतील शास्त्रज्ञ आणि तंत्रज्ञान व्यावसायिक यांच्यात संबंध प्रस्थापित करणे हा आहे.

Source: Indian Express

महत्वाच्या बातम्या: अर्थव्यवस्था

परकीय थेट गुंतवणूक (FDI)

बातम्यांमध्ये का:

- 2021-22 या आर्थिक वर्षात भारताने आतापर्यंतची सर्वोच्च वार्षिक थेट विदेशी गुंतवणूक (FDI) US\$ 83.57 अब्ज इतकी नोंदवली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- मागील आर्थिक वर्ष 2020-21 च्या (12.09 अब्ज डॉलर्स) तुलनेत आर्थिक वर्ष 2021-22 मध्ये (21.34 अब्ज डॉलर्स) यावर्षी उत्पादन क्षेत्रातील थेट परकीय गुंतवणुकीचा ओघ 76 टक्क्यांनी वाढला आहे.
- थेट परकीय गुंतवणुकीतील अक्वल गुंतवणूकदार देशांच्या बाबतीत 'सिंगापूर' २७% सह अक्वल स्थानावर आहे, त्याखालोखाल अमेरिका (१८%) आणि मॉरिशस (१६%) ही अक्वल राज्ये आहेत.
- '2021-22 या आर्थिक वर्षात संगणक सॉफ्टवेअर आणि हार्डवेअर हे एफडीआय इक्विटी प्रवाहाचे अक्वल प्राप्तकर्ता क्षेत्र म्हणून उदयास आले आहे, त्यानंतर अनुक्रमे सेवा क्षेत्र (12%) आणि वाहन उद्योग (12%) हे अक्वल प्राप्तकर्ता क्षेत्र आहे. मध्ये समाविष्ट केले आहे.
- भारतातील 'कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर अँड हार्डवेअर' क्षेत्रांतर्गत कर्नाटक (५३%), दिल्ली (१७%) आणि महाराष्ट्र (१७%) ही आर्थिक वर्ष २०२१-२२ या आर्थिक वर्षात थेट परकीय गुंतवणुकीच्या समभागांचा ओघ असणारी टॉप 3 पोझिशनसह प्रमुख प्राप्त राज्ये होती.

- आर्थिक वर्ष 2021-22 मध्ये एकूण थेट परकीय गुंतवणुकीत 38% वाटा असलेले कर्नाटक हे सर्वोच्च प्राप्तकर्ता राज्य आहे, त्यानंतर महाराष्ट्र (26%) आणि दिल्ली (14%) यांचा क्रमांक लागतो.

Source: PIB

कृषी आणि ग्रामीण मजुरांसाठी अखिल भारतीय ग्राहक किंमत निर्देशांक

बातम्यांमध्ये का:

- श्रम आणि रोजगार मंत्रालयाने कृषी आणि ग्रामीण कामगारांसाठी अखिल भारतीय ग्राहक किंमत निर्देशांक जारी केला आहे.

मुख्य मुद्दे:

- एप्रिल महिन्यासाठी कृषी आणि ग्रामीण कामगारांसाठी अखिल भारतीय ग्राहक किंमत निर्देशांक जारी करण्यात आला.
- कृषी आणि ग्रामीण मजुरांसाठी अखिल भारतीय ग्राहक किंमत निर्देशांक 10 अंकांनी वाढून अनुक्रमे 1108 अंक आणि 1119 अंकांवर पोहोचला.
- तांदूळ, गव्हाचे पीठ, ज्वारी, बाजरी, नाचणी, भाजीपाला आणि फळे यांच्या किमतीत अनुक्रमे 7.32 आणि 7.13 अंकांच्या वाढीमुळे शेतमजूर आणि ग्रामीण मजुरांच्या सामान्य निर्देशांकात वाढ करण्यात प्रमुख योगदान होते.
- निर्देशांकातील वाढ किंवा घसरण राज्यानुसार बदलते आणि तमिळनाडू 1275 गुणांसह शीर्षस्थानी आहे तर हिमाचल प्रदेश 880 गुणांसह तळाशी आहे.
- मार्च 2022 मध्ये 6.09% आणि 6.33% च्या तुलनेत एप्रिल 2022 मध्ये CPI-AL आणि CPI-RL वर आधारित चलनवाढीचा पॉइंट रेट 6.44% आणि 6.67% आहे.

All-India Consumer Price Index Number (General & Group-wise): (Source PIB)

Group	Agricultural Labourers		Rural Labourers	
	March 2022	April 2022	March 2022	April 2022
General Index	1098	1108	1109	1119
Food	1025	1035	1032	1043

Pan, Supari, etc.	1914	1917	1924	1926
Fuel & Light	1222	1233	1216	1226
Clothing, Bedding &Footwear	1147	1162	1179	1195
Miscellaneous	1168	1177	1172	1181

विदेशी गुंतवणूक सुविधा पोर्टल

बातम्यांमध्ये का:

- फॉरेन इन्व्हेस्टमेंट प्रमोशन बोर्डाची जागा घेणाऱ्या फॉरेन इन्व्हेस्टमेंट फॅसिलिटेशन पोर्टलने (FIF) 5 वर्षे पूर्ण केली आहेत.

मुख्य मुद्दे:

- परकीय गुंतवणूक सुविधा पोर्टल 24 मे 2017 रोजी सुरू करण्यात आले.
- वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालय परकीय गुंतवणूक सुविधा पोर्टलसाठी नोडल विभाग म्हणून काम करते.
- फॉरेन इन्व्हेस्टमेंट फॅसिलिटेशन पोर्टल (एफआयएफ) अस्तित्वात आल्यापासून ५ वर्षांत 853 थेट परकीय गुंतवणूक (एफडीआय) प्रस्तावांचे निराकरण झाले असून त्याच्या मदतीने थेट परकीय गुंतवणुकीत (एफडीआय) ३९% वाढ झाली आहे.
- परकीय गुंतवणूक सुविधा पोर्टलचा मुख्य उद्देश भारतात थेट परकीय गुंतवणूक (एफडीआय) वाढवणे हा आहे.

Source: Times of India

प्रकल्प 'निगाह'

बातम्यांमध्ये का:

- 'निगाह' हा प्रकल्प दिल्ली कस्टम्सने ICD गढी हरसरू, गुरुग्राम येथे सुरू केला आहे.

मुख्य मुद्दे:

- निगाह प्रकल्पाचे उद्दिष्ट कंटेनर ट्रॅकिंगचे निरीक्षण करणे आणि व्यवसाय करणे सुलभ करण्यासाठी वेळेवर मंजूरी देणे हे आहे.
- प्रकल्प NIGAH हा ICTM (ICD कंटेनर ट्रॅकिंग मॉड्यूल) वापरून कंटेनरचा मागोवा घेण्याचा एक उपक्रम आहे ज्यामुळे ICD आत कंटेनरची हालचाल अधिक चांगल्या प्रकारे व्हायला मदत होईल.
- निगाह प्रकल्प सीमाशुल्क विभागाला दीर्घकाळ थांबलेले कंटेनर जलद करण्यास मदत करेल आणि वेळेवर मंजूरीचे निरीक्षण करेल, ज्यामुळे व्यवसाय करणे सोपे होईल आणि मुख्य प्रतिबंधात्मक तपासणी सुनिश्चित होईल.
- ICTM कस्टोडियन M/s च्या सहकार्याने विकसित केले गेले आहे.
- आयोजित परिषदेत सर्व सहभागींना निगाह प्रकल्पाचा लाईव्ह डेमो देण्यात आला.

Source: The Hindu

महत्वाच्या बातम्या: संरक्षण

NASM-SR क्षेपणास्त्र

बातम्यांमध्ये का:

- भारतीय नौदलाने ओडिशातील बालासोर येथील एकात्मिक चाचणी रेंजमध्ये शोधणाऱ्या हेलिकॉप्टरमधून स्वदेशी नौदल अँटी-शिप क्षेपणास्त्र NASM-SR ची यशस्वी चाचणी केली.

मुख्य मुद्दे:

- NASM-SR क्षेपणास्त्र डिफेन्स रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट ऑर्गनायझेशन (DRDO) ने विकसित केले आहे.
- NASM-SR हे कमी पल्ल्याचे क्षेपणास्त्र आहे ज्याची पल्ला 55 किमी आणि वजन 385 किलो आहे.
- NASM-SR क्षेपणास्त्र सध्या नौदलात वापरात असलेल्या सी ईगल क्षेपणास्त्रांची जागा घेईल.
- NASM-SR मध्ये 100 kg वॉरहेड आहे आणि त्यात सब-सॉनिक क्षमता आहे, याचा अर्थ ते Mach 0.8 वर ध्वनीच्या वेगाने उडण्यास सक्षम आहे.
- NASM-SR ची जास्तीत जास्त प्रक्षेपण उंची 3 किमी आहे आणि हे क्षेपणास्त्र समुद्रसपाटीपासून 5 मीटर उंचीवरून लक्ष्यापर्यंत पोहोचू शकते.
- NASM-SR चे मुख्य वैशिष्ट्य म्हणजे ते किनार्यापासून समुद्रातील जहाजांना लक्ष्य करण्यासाठी देखील गोळीबार केला जाऊ शकतो.
- स्रोत: इंडियन एक्सप्रेस

प्रकल्प वार्डेक

बातम्यांमध्ये का:

- आर्मी ट्रेनिंग कमांडने नवी दिल्लीतील 'वॉरगेम रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट सेंटर' विकसित करण्यासाठी गांधीनगरमधील नॅशनल डिफेन्स युनिव्हर्सिटी (RRU) सोबत सामंजस्य करार केला.

मुख्य मुद्दे:

- 'वॉरगेम रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट सेंटर' हे व्हर्चुअल रिअॅलिटी वॉरगेम्स डिझाइन करण्यासाठी आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स (AI) वापरणारे भारतातील पहिले सिम्युलेशन-आधारित प्रशिक्षण केंद्र असेल.
- वॉरगेम्स रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट सेंटरचा वापर सैनिकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी आणि सैनिकांच्या धोरणांची चाचणी घेण्यासाठी "मेटाव्हर्स-सक्षम गेमप्ले" द्वारे केला जाईल.
- प्रस्तावित युद्ध मॉडेल युद्धांसाठी तसेच दहशतवादविरोधी आणि दहशतवादविरोधी ऑपरेशनसाठी डिझाइन केले जाईल.
- वॉरगेम संशोधन आणि विकास केंद्र नवी दिल्लीत लष्करी क्षेत्र म्हणून विकसित केले जाईल.
- **Source: Indian Express**

नेही फाउंडेशनची 29 वी गव्हर्निंग कौन्सिलची बैठक

बातम्यांमध्ये का:

- 22 मे 2022 रोजी गोव्यात आयोजित नौदल प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष म्हणून हरी कुमार यांच्या अध्यक्षतेखाली नौदल कर्मचारी (CNS) अँडमिरल आर 29 वी गव्हर्निंग कौन्सिलची बैठक आणि वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे अध्यक्षस्थान होते.

मुख्य मुद्दे:

- नेव्ही फाउंडेशन ही सोसायटी नोंदणी कायदा 1860 अंतर्गत नोंदणीकृत निवृत्त नौदल अधिकारी संस्था आहे.
- नेव्ही फाउंडेशनच्या 16 चॅप्टर्सचे अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/सचिव, नेव्ही फाउंडेशनच्या संरक्षकांसह, त्यांच्या संबंधित विभागातील निवृत्त अधिकाऱ्यांचे प्रतिनिधित्व केले.
- बैठकीत, नेव्ही फाउंडेशन गव्हर्निंग कौन्सिलने भोपाळमधील नेव्हल फाउंडेशनच्या 17 व्या अध्यायाचा समावेश करण्यास मान्यता दिली.
- या बैठकीत नौदल प्रमुखांनी वेब-सक्षम सॉफ्टवेअर ॲप्लिकेशन हँडशेक पोर्टल लॉंच केले.
- हँडशेक पोर्टलचे प्रमुख उद्दिष्ट म्हणजे सेवारत आणि सेवानिवृत्त कर्मचारी तसेच सेवानिवृत्त कर्मचारी यांच्यातील मित्र/कोर्स सोबती/बॅचमेट यांच्यातील संवाद/लॉकेटिंग सुलभ करणे.

Source: The Hindu

द्विपक्षीय नौदल सराव 'बोंगोसागर'

बातम्यांमध्ये का:

- भारतीय नौदल (IN) आणि बांगलादेश नौदल (BN) यांच्यातील द्विपक्षीय नौदल सराव 'बोंगोसागर'ची तिसरी आवृत्ती 24 मे 2022 रोजी बांगलादेशातील पोर्ट मोंगला येथे सुरू झाली.

मुख्य मुद्दे:

- बोंगोसागर सरावाचा हार्बर टप्पा 24 ते 25 मे दरम्यान नियोजित करण्यात आला आहे, त्यानंतर 26 ते 27 मे या कालावधीत उत्तर बंगालच्या उपसागरात सागरी टप्पा होणार आहे.
- बोंगोसागर सरावाचे उद्दिष्ट सागरी सरावांद्वारे उच्च पातळीवरील आंतरकार्यक्षमता आणि संयुक्त परिचालन कौशल्ये विकसित करणे आणि दोन्ही देशांच्या नौदलांदरम्यान युद्धसामग्रीचा विस्तृत स्पेक्ट्रम आयोजित करणे हा आहे.
- भारतीय नौदलाचे जहाज कोरा हे स्वदेशी बनावटीचे गाइडेड मिसाईल कॉव्हर्ट आणि स्वदेशी बनावटीचे ऑफशोर गस्तीनौके बोंगोसागर सरावात सहभागी आहेत तर बांगलादेश नौदलाचे प्रतिनिधित्व बीएनएस अबू उबैदाह आणि अली हैदर करत आहेत, हे दोन्ही दिशादर्शक क्षेपणास्त्र आहेत.
- बोंगोसागर सरावाच्या सागरी टप्प्यामुळे दोन्ही नौदलांच्या जहाजांना पृष्ठभागावरील सखोल युद्ध सराव, शस्त्रास्त्रांचा वापर, गोळीबार सराव, सागरी नियोजन विकास आणि धोरणात्मक परिस्थितीत समन्वित हवाई परिचालनात सहभागी होण्याची सुविधा मिळणार आहे.

Source: PIB

सर्वेक्षण जलवाहिनी (मोठा) प्रकल्प

बातम्यांमध्ये का:

- जहाज संचालक, भारतीय नौदलासाठी L&T शिपबिल्डिंगच्या संयुक्त विद्यमाने GRSE द्वारे निर्माणाधीन चार सर्वेक्षण जहाज (प्रमुख) प्रकल्पांपैकी दुसरा, कट्टुपल्ली, चेन्नई येथे लॉन्च करण्यात आला.

मुख्य मुद्दे:

- दिग्दर्शकपद १४ नॉटच्या कूझ वेगाने आणि जास्तीत जास्त १८ नॉट्स (नॉट्स) वेगाने ऑपरेट करण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- मेक इन इंडिया उपक्रमांतर्गत हे संचालकपद स्वदेशी बनावटीचे असून स्वदेशी बनावटीच्या डीएमआर २४९-ए स्टीलचा वापर करण्यात आला आहे.
- या प्रकल्पांतर्गत, भारतीय नौदलाने बंगालच्या उपसागरात प्रथम जल संपर्क स्थापित केला. चार SVL जहाजांपैकी, GRSE आणि L&T शिपबिल्डिंग यांच्यातील सहयोगी दृष्टिकोनांतर्गत कट्टुपल्ली येथील L&T येथे तीन अंशतः बांधण्यात आले आहेत. यापूर्वी 'संध्याक' हे प्रथम श्रेणीचे जहाज GRSE, कोलकाता येथे प्रक्षेपित करण्यात आले होते.

Source: PIB

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान

BioRRAP

बातम्यांमध्ये का:

- केंद्रीय मंत्री डॉ जितेंद्र सिंह यांनी बायोलॉजिकल रिसर्च रेग्युलेटरी अप्रूव्हल पोर्टल (BioRRAP) लॉन्च केले, हे बायोटेक संशोधक आणि स्टार्ट-अप्ससाठी 'एकल राष्ट्रीय पोर्टल' आहे.

मुख्य मुद्दे:

- "एक राष्ट्र, एक पोर्टल" ही भावना लक्षात घेऊन स्टार्ट-अपला प्रोत्साहन देण्यासाठी जैविक संशोधन नियामक मान्यता पोर्टल बनवण्यात आले आहे.
- सध्या भारतात 2,700 हून अधिक बायोटेक स्टार्ट-अप्स आहेत आणि 2,500 हून अधिक बायोटेक कंपन्या 2025 पर्यंत जागतिक जैव-उत्पादन क्षेत्रातील पहिल्या 5 देशांमध्ये येण्याचे भारताचे उद्दिष्ट आहे.
- बायोलॉजिकल रिसर्च रेग्युलेटरी अप्रूव्हल पोर्टलच्या मदतीने, नियामक निरीक्षणाची आवश्यकता असलेल्या प्रत्येक संशोधनाची ओळख "BioRRAP ID" नावाच्या युनिक आयडीद्वारे केली जाईल.
- बायोलॉजिकल रिसर्च रेग्युलेटरी अप्रूव्हल पोर्टलचा उद्देश भारतातील संशोधन उपक्रमांना नवीन दिशा प्रदान करणे हा आहे.

Source: PIB

एनआयटी, तिरुचिरापल्ली येथे परम पोरुल सुपर कॉम्प्युटर

बातम्यांमध्ये का:

- NIT, तिरुचिरापल्ली येथे संगणकीय संशोधन सुलभ करण्यासाठी राष्ट्रीय सुपरकंप्युटिंग मिशनच्या फेज II अंतर्गत संगणकीय संशोधन सुलभ करण्यासाठी परम पोरुल सुपरकंप्युटिंगचे उद्घाटन करण्यात आले.

मुख्य मुद्दे:

- NIT तिरुचिरापल्ली येथे स्थापित परम पोरुल सुपर कॉम्प्युटर हा राष्ट्राला समर्पित असलेला अत्याधुनिक सुपर कॉम्प्युटर आहे.
- PARAM PORUL सुपरकॉम्प्युटिंग सिस्टीम तयार करण्यासाठी वापरण्यात येणारे बहुतांश घटक भारतात तयार केले गेले आहेत आणि एकत्र केले गेले आहेत आणि मेक इन इंडिया उपक्रमाच्या अनुषंगाने C-DAC ने विकसित केलेले स्वदेशी सॉफ्टवेअर स्टॅक देखील PARAM PORUL सुपरकॉम्प्युटरमध्ये वापरले गेले आहे.
- PARAM PORUL सुपर कॉम्प्युटर सिस्टीम हा डायरेक्ट कॉन्टॅक्ट लिक्विड कूलिंग टेक्नॉलॉजीवर आधारित सुपर कॉम्प्युटर आहे ज्यामुळे उच्च उर्जा वापर कार्यक्षमता प्राप्त होते तसेच त्याची ऑपरेटिंग किंमत कमी होते.
- नॅशनल सुपरकॉम्प्युटिंग मिशन अंतर्गत, आतापर्यंत 24 पेटाफ्लॉप्सची संगणकीय क्षमता असलेले 15 सुपर कॉम्प्युटर देशभरात स्थापित केले गेले आहेत आणि सर्व सुपरकॉम्प्युटर भारतात तयार केले गेले आहेत.

राष्ट्रीय सुपरकॉम्प्युटिंग मिशन म्हणजे काय?

- 'राष्ट्रीय सुपरकॉम्प्युटिंग मिशन' मार्च 2015 मध्ये 7 वर्षांच्या कालावधीसाठी घोषित करण्यात आले.
- नॅशनल सुपरकॉम्प्युटिंग मिशन भारताच्या राष्ट्रीय शैक्षणिक संस्था आणि R&D संस्थांना 70 हून अधिक उच्च-कार्यक्षमता असलेल्या सुपरकॉम्प्युटरद्वारे एक विशाल सुपरकंप्युटिंग ग्रिड स्थापित करून सक्षम बनवण्याचा प्रयत्न करते.

Source: PIB

महत्वाच्या बातम्या: पर्यावरण

भारतातील ई-कचरा व्यवस्थापन

बातम्यांमध्ये का:

- भारतातील ई-कचरा व्यवस्थापनाबाबत जनतेच्या प्रतिक्रिया जाणून घेण्यासाठी पर्यावरण मंत्रालयाने एक अधिसूचना जारी केली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- भारतात ई-कचरा व्यवस्थापनासाठी औपचारिक नियमांचा एक औपचारिक संच उपलब्ध आहे, जो प्रथम 2016 मध्ये सादर करण्यात आला होता आणि 2018 मध्ये सुधारित करण्यात आला होता.
- नवीन अधिसूचनेनुसार, ग्राहकोपयोगी वस्तू कंपन्या आणि इलेक्ट्रॉनिक्स वस्तूंच्या उत्पादकांना 2023 पर्यंत त्यांचा किमान 60% इलेक्ट्रॉनिक कचरा गोळा करून पुनर्वापर आणि 2024 आणि 2025 पर्यंत या भागाच्या अनुक्रमे 70% आणि 80% याची खात्री करावी लागेल.
- नव्या अधिसूचनेनुसार, कंपन्यांना चुकलेल्या उद्दिष्टांसाठी 'पर्यावरणीय नुकसान भरपाई' द्यावी लागणार आहे.

Source: The Hindu

मंकीपॉक्स

बातम्यांमध्ये का:

- द लॅन्सेटमध्ये प्रकाशित झालेल्या मंकीपॉक्सवरील नवीन अभ्यासानुसार, काही अँटीवायरल औषधांमध्ये मंकीपॉक्सची लक्षणे कमी करण्याची क्षमता असते आणि एखादा रुग्ण संसर्गजन्य होण्याचे प्रमाण कमी करतो.

मुख्य मुद्दे:

- द लॅन्सेटमध्ये प्रकाशित झालेल्या अभ्यासानुसार, ब्रिन्सिडोफोव्हिर आणि टेकोविरिमेंट - या दोन अँटीव्हायरल औषधांना रुग्णांच्या प्रतिसादांचे दस्तऐवजीकरण करण्यात आले आहे.
- अँटीव्हायरल औषधे ब्रिन्सिडोफोव्हिर आणि टेकोविरिमेंट हे चेचकांवर उपचार करण्यासाठी विकसित केले गेले होते, परंतु योग्य औषधांनी प्राण्यांमध्ये मंकीपॉक्स विरूद्ध काही परिणामकारकता दर्शविली आहे.
- मंकीपॉक्स हा विषाणूमुळे होणारा एक दुर्मिळ आजार आहे, परंतु मंकीपॉक्ससारख्या दुर्मिळ आजारांवर सध्या कोणतेही परवानाकृत उपचार नाहीत.
- वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन (WHO) नुसार, मंकीपॉक्स आफ्रिकेबाहेरील देशांमध्ये असू शकतो जेथे या प्रकारचा विषाणू सहसा आढळत नाही आणि मध्य आणि पश्चिम आफ्रिकेच्या दुर्गम भागात हा विषाणू अधिक प्रमाणात आढळतो.

स्रोत: ऑल इंडिया रेडिओ

पुरस्कार आणि सन्मान

संगीत कलानिधी पुरस्कार 2022

बातम्यांमध्ये का:

- संगीत अकादमीने 2020 ते 2022 या कालावधीत विविध कलाकारांना संगीत कलानिधी आणि इतर पुरस्कार देण्याची घोषणा केली, ज्यांचे वितरण तामिळनाडूचे मुख्यमंत्री एमके स्टॅलिन यांच्या हस्ते करण्यात आले.

मुख्य मुद्दे:

- नागस्वराम वादक किझवेलूर जी गणेशन यांना 2020 चा संगीत कला आचार्य पुरस्कार, गायिका आणि संगीततज्ज्ञ रीथा राजन आणि संगीततज्ज्ञ वैनिका आरएस यांना 2021 साठी मिळाला.
- प्रख्यात गायक आणि गुरू थामरक्कड गोविंदन नंबूदिरी, अष्टपैलू तालवादक नेमानी सोमायाञ्जुलु आणि प्रसिद्ध कंजारा कलाकार AV आनंद यांना अनुक्रमे 2020, 2021 आणि 2022 चे T TK पुरस्कार प्रदान करण्यात आले.
- 2020 चा म्युझिकोलॉजिस्ट पुरस्कार डॉ. व्ही प्रेमलथा यांना 2020, नृत्य कलानिधी यांना भरतनाट्यमचे प्रतिपादक राम वैद्यनाथन (2020), आणि नर्थकी नटराज (2021) यांना प्रदान करण्यात आला.
- व्यापकपणे आदरणीय अभिनय तज्ञ आणि मार्गदर्शक, ब्राघा बेसेल यांना 2022 मध्ये पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले आहे.

संगीत कलानिधी पुरस्कार म्हणजे काय?

- कर्नाटक संगीत क्षेत्रातील सर्वोच्च सन्मान मानला जाणारा संगीत कलानिधी पुरस्कार 1942 मध्ये अस्तित्वात आला.
- यापूर्वी, संगीत अकादमीच्या वार्षिक संमेलनाच्या अध्यक्षतेसाठी ज्येष्ठ संगीतकार/तज्ञांना आमंत्रित करण्यात आले होते.
- 1942 मध्ये, असे ठरले की अशा प्रकारे आमंत्रित केलेल्या संगीतकाराला संगीत कलानिधी ही पदवी दिली जाईल, हा पुरस्कार सुवर्ण पदक आणि बिरुडू पत्र (प्रशस्तिपत्र) असेल.
- 2005 पासून, संगीत कलानिधी यांना द हिंदू द्वारे स्थापित एमएस सुब्बुलक्ष्मी पुरस्कार देखील मिळाला आहे.
- Source: The Hindu**

महत्वाचे दिवस

जागतिक कासव दिवस 2022

- दरवर्षी 23 मे हा जागतिक कासव दिन म्हणून साजरा केला जातो.
- यावर्षी जागतिक कासव दिन 2022 ची थीम "शेलब्रेथ (Shelbreath)" आहे.
- जागतिक कासव दिन पहिल्यांदा 1990 मध्ये अमेरिकन कासव बचाव (ATR) द्वारे साजरा करण्यात आला, त्यानंतर दरवर्षी जागतिक कासव दिन साजरा केला जातो.
- बेकायदेशीर तस्करी, विदेशी खाद्य उद्योग, अधिवास नष्ट करणे, ग्लोबल वॉर्मिंग आणि पाळीव प्राण्यांच्या व्यापारापासून कासव आणि कासवांचे संरक्षण करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

भारतात कासवांच्या संवर्धनासाठी खालील उपाययोजना करण्यात आल्या:

- भारतात कासवांच्या पाच प्रजाती आढळतात, ज्यात ऑलिव्ह रिडले, ग्रीन टर्टल, लॉगर, हॉक्सबिल आणि लेदरबॅक यांचा समावेश आहे.
- ऑलिव्ह रिडले, लेदरबॅक आणि लॉगरहेड हे आययूसीएन रेड लिस्ट ऑफ डेन्जेक्टेड स्पिशीजमध्ये 'असुरक्षित' म्हणून सूचीबद्ध आहेत, तर हॉक्सबिल टर्टलची नोंद 'क्रिटिकलली लुप्तप्राय' आणि ग्रीन टर्टलची आययूसीएन धोका असलेल्या प्रजाती म्हणून केली गेली आहे. म्हणून सूचीबद्ध केले आहे. रेड लिस्टमध्ये 'लुप्तप्राय' म्हणून सूचीबद्ध.
- भारतातील कासवांचे संवर्धन भारतीय वन्यजीव संरक्षण कायदा १९७२, अनुसूची १ अंतर्गत केले जाते आणि जैवविविधता संवर्धन व गंगा पुनरुज्जीवन कार्यक्रमाच्या माध्यमातून कासवांचे भारतात संरक्षण करण्यात आले आहे.

Source: Indian Express

राजा राम मोहन रॉय

बातम्यांमध्ये का:

- राजा राम मोहन रॉय यांची 250 वी जयंती 22 मे 2022 ते 22 मे 2023 या कालावधीत केंद्रीय सांस्कृतिक मंत्रालयाच्या 'आझादी का अमृत महोत्सव' अंतर्गत साजरी केली जाईल.

मुख्य मुद्दे:

- राजा राम मोहन रॉय यांनी केलेली विविध समाजसुधारणेची कामे लोकांसमोर मांडणे हा या कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश आहे.
- राजा राम मोहन रॉय लायब्ररी फाउंडेशन, सॉल्ट लेक, कोलकाता आणि कोलकाता येथील सायन्स सिटी सभागृहात या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले आहे.
- या सोहळ्यादरम्यान, सांस्कृतिक मंत्री जीके राजा राम मोहन रॉय यांच्या पुतळ्याचे आभासी अनावरण करण्यात आले. या कार्यक्रमात लहान मुलांसाठी चर्चासत्र आणि प्रश्नमंजुषा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले असून राम मोहन रॉय यांच्या जीवनातील विविध पैलूंवर मल्टीमीडिया सादरीकरणही या कार्यक्रमात सादर करण्यात आले.

संबंधित तथ्ये

- राजा राम मोहन रॉय (१७७२ - १८३३) हे भारतीय सुधारक होते. त्यांना अनेक इतिहासकारांनी "बंगाल पुनर्जागरणाचा जनक" मानले आहे.
- त्यांनी सती, बहुपत्नीत्व, बालविवाह आणि जातिव्यवस्था यासारख्या हिंदू प्रथांविरुद्ध धर्मयुद्ध छेडले आणि मालमत्तेत महिलांच्या हक्कांची मागणी केली.
- ब्राह्मो समाजाची स्थापना राजा राम मोहन रॉय यांनी १८२८ मध्ये केली होती.
- १८१७ मध्ये डेव्हिड हेअरच्या मदतीने त्यांनी कलकत्ता येथे हिंदू कॉलेजची स्थापना केली.
- राजा राम मोहन रॉय यांचे सर्वात लोकप्रिय मासिक होते 'संवाद कौमुदी'. यामध्ये वृत्तपत्र स्वातंत्र्य, सेवेच्या उच्च पदांवर भारतीयांचा समावेश आणि कार्यकारी आणि न्यायपालिका वेगळे करणे यासारख्या मुद्द्यांचा समावेश होता.
- राजा राम मोहन रॉय यांना मुघल सम्राट अकबर II याने राजा ही पदवी दिली होती.

Source: PIB

राष्ट्रकुल दिवस २०२२

- दरवर्षी 24 मे रोजी राष्ट्रकुल दिन साजरा केला जातो.
- या वर्षीच्या राष्ट्रकुल दिनाची थीम "एक समान भविष्य प्रदान करणे" (Delivering a Common Future") आहे.
- कॉमनवेल्थ डे इंग्लंडच्या राणी व्हिक्टोरियाच्या वाढदिवसाच्या स्मरणार्थ साजरा केला जातो (24 मे 1819)
- कॉमनवेल्थ डे प्रामुख्याने सर्व देशांनी साजरा केला आहे जे एकेकाळी ब्रिटिश साम्राज्याच्या वसाहती होत्या.
- युनायटेड किंगडम, ऑस्ट्रेलिया आणि कॅनडा सारख्या जगभरात वेगवेगळ्या तारखांना कॉमनवेल्थ दिवस साजरा केला जातो, तर दुसरीकडे, 24 मे रोजी भारत आणि बेलीझ सारखे देश कॉमनवेल्थ डे पाळतात.

Source: News on Air

राष्ट्रीय कवी काझी नजरुल इस्लाम यांची १२३ वी जयंती

- बंगाली साहित्याला नवी दिशा देणारे काझी नजरुल इस्लाम हे धार्मिक कट्टरतावादाचे कट्टर विरोधक, कवी, संगीतकार आणि स्वातंत्र्यसेनानी होते.
- काझी नजरुल इस्लाम यांचा जन्म पश्चिम बंगालमधील आसनसोल येथील चुरुलिया गावात झाला व त्यांचे इस्लामचे सुरवातीचे शिक्षण मशिदीच्या मदरशात झाले.

- बंगाली साहित्यातील उल्लेखनीय योगदानाबद्दल काझी नजरुल इस्लाम यांना कलकत्ता विद्यापीठाने १९४५ मध्ये तत्कालीन सर्वोच्च सन्मान दिला आणि स्वातंत्र्यानंतर भारत सरकारने काझी नजरुल इस्लाम यांना 'पद्मभूषण' आणि बांगलादेश सरकारला 'महाकवी' म्हणून सन्मानित केले.
- **Source: Jansatta**

खेळ

भारताचा पहिला 'ऑलिम्पिक मूल्य शिक्षण कार्यक्रम'

बातम्यांमध्ये का:

- अभिनव बिंद्रा फाउंडेशन ट्रस्ट (ABFT) च्या सहकार्याने ओडिशात मुख्यमंत्री नवीन पटनायक यांच्या हस्ते आंतरराष्ट्रीय ऑलिम्पिक समिती (IOC) द्वारे भारतातील पहिला 'ऑलिम्पिक मूल्य शिक्षण कार्यक्रम' (OVEP) लॉन्च करण्यात आला.

मुख्य मुद्दे:

- ऑलिम्पिक मूल्य शिक्षण कार्यक्रम ओडिशाच्या शालेय शिक्षण प्रणालीमध्ये समाकलित केला जाईल जो मूल्यावर आधारित अभ्यासक्रम असेल.
- ऑलिम्पिक मूल्य शिक्षण कार्यक्रम सुरुवातीला राउरकेला आणि भुवनेश्वरमधील 90 शाळांमध्ये राबविण्यात येईल, ज्यामध्ये सुमारे 32,000 मुलांचा समावेश असेल.
- ऑलिम्पिक व्हॅल्यूज एज्युकेशन प्रोग्राम हा आंतरराष्ट्रीय ऑलिम्पिक समितीने तरुणांना उत्कृष्टता, प्रतिष्ठा आणि ऑलिम्पिक मूल्यांची ओळख करून देण्यासाठी तयार केलेल्या संसाधनांचा व्यावहारिक वापर आहे.
- बैठी जीवनशैली, एकाग्रतेचा अभाव आणि किशोरवयीन मुलांची गळती या आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी ऑलिम्पिक मूल्य शिक्षण कार्यक्रम 2006 मध्ये विकसित करण्यात आला.

Source: The Hindu

अहवाल

राष्ट्रीय उपलब्धी सर्वेक्षण (NAS) अहवाल 2021

बातम्यांमध्ये का:

- शालेय शिक्षण आणि साक्षरता विभाग, शिक्षण मंत्रालयाने नॅशनल अचिव्हमेंट सर्व्हे (NAS) 2021 अहवाल जारी केला.

मुख्य मुद्दे:

- यापूर्वी २०१७ मध्ये नॅशनल अचिव्हमेंट सर्व्हे करण्यात आला होता.
- यामध्ये तीन वर्षांचा कालावधी असलेल्या तिसरी, पाचवी, आठवी आणि दहावीतील मुलांच्या अध्ययन क्षमतेचे सर्वेक्षण मूल्यांकन सर्वेक्षण करून देशातील शालेय शिक्षण पद्धतीचे मूल्यमापन केले जाते.

- नॅशनल अचिव्हमेंट सर्व्हेमध्ये इयत्ता ३ वी ते ५ वी साठी गणित, भाषा आणि पर्यावरण अभ्यास (ईव्हीएस), इयत्ता ८ वी साठी भाषा, गणित, विज्ञान आणि सामाजिक विज्ञान आणि इयत्ता १० वी साठी भाषा, गणित, विज्ञान, सामाजिक विज्ञान आणि इंग्रजी यांचा समावेश आहे. विषयांमधील विद्यार्थ्यांच्या क्षमतांचेही मूल्यमापन केले जाते.
- नॅशनल अचिव्हमेंट सर्व्हेनुसार, महामारीच्या काळात घरी उपस्थित असलेल्या सुमारे 80% विद्यार्थ्यांना असे वाटले की ते समवयस्कांच्या सोबत चांगले शिक्षण मिळते.
- 24 टक्के विद्यार्थ्यांना घरी डिजिटल डिव्हाइस नसल्यामुळे समस्या होती, जरी 45% विद्यार्थ्यांनी हा अनुभव "आनंददायक" असल्याचे वर्णन केले, परंतु 38% विद्यार्थ्यांनी शिकण्यात अडचणी असल्याचे नोंदवले.
- नॅशनल अचिव्हमेंट सर्व्हेनुसार सर्वसाधारण प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या तुलनेत एससी, एसटी आणि ओबीसी विद्यार्थ्यांची विविध विषय आणि क्लासेसमध्ये कामगिरी समाधानकारक नाही.
- **Source: The Hindu**

नवीन नेमणुका

दिल्लीच्या नवीन लेफ्टनंट गव्हर्नरची नियुक्ती

बातम्यांमध्ये का:

- विनय कुमार सक्सेना, जे सध्या खादी आणि ग्रामोद्योग आयोग (KVIC) चे अध्यक्ष म्हणून कार्यरत आहेत, यांची दिल्लीचे नवीन लेफ्टनंट गव्हर्नर (L-G) म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.

मुख्य मुद्दे:

- विनय कुमार सक्सेना यांनी जेके ग्रुपमध्ये 11 वर्षे सहाय्यक व्यवस्थापक म्हणून काम केले आणि नंतर गुजरातमधील प्रस्तावित बंदर प्रकल्पाची देखरेख करण्यासाठी महाव्यवस्थापक म्हणून पदोन्नती झाली.
- विनय कुमार सक्सेना यांची दिल्लीचे नवीन लेफ्टनंट गव्हर्नर म्हणून नियुक्ती होण्यापूर्वी ऑक्टोबर 2015 मध्ये KVIC चे अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात आली होती.
- सात वर्षांत, विनय कुमार सक्सेना यांनी 'हनी मिशन', 'कुम्हार सशक्तिकरण योजना', 'लेदर कारागिरांचे सक्षमीकरण', खादी नेचर पेंट्स, प्रकल्प यासारख्या योजना आणि उत्पादनांवर आपली सेवा दिली आहे.
- **Source: Indian Express**

न्यायमूर्ती सबिना

- न्यायमूर्ती सबिना यांची हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या कार्यकारी मुख्य न्यायाधीशपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 223 चा वापर करून राष्ट्रपतींनी न्यायमूर्ती सबिना यांची हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाचे कार्यकारी मुख्य न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती केली आहे.
- नवनियुक्त न्यायमूर्ती सबिना हे हायकोर्टाचे विद्यमान सरन्यायाधीश मोहम्मद रफिक यांची जागा घेतील.
- सबिना या हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या सर्वात वरिष्ठ न्यायाधीश असून त्या 25 मे पासून पदभार स्वीकारतील.

काय आहे कलम 223?

- जेव्हा एखाद्या उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधीशांचे पद रिक्त असेल किंवा जेव्हा असे सरन्यायाधीश आपल्या कार्यालयाची कर्तव्ये पार पाडण्यात असमर्थ ठरल्यामुळे असतात, तेव्हा न्यायालयातील इतर न्यायाधीशांपैकी एक, जसे राष्ट्रपती या कामासाठी नियुक्त करू शकतात, ते त्या पदाची कर्तव्ये पार पाडतील.

संकीर्ण

ऊर्जा मंत्रालयाच्या संसदीय सल्लागार समितीची बैठक

बातम्यांमध्ये का:

- केंद्रीय ऊर्जा आणि नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा मंत्री आर.के.सिंह यांनी उत्तराखंडमधील टिहरी येथे ऊर्जा मंत्रालयाच्या संसदीय सल्लागार समितीची बैठक आयोजित केली होती.

मुख्य मुद्दे:

- ऊर्जा मंत्रालयाच्या संसदीय सल्लागार समितीच्या बैठकीचा अजेंडा 'जलविद्युत क्षमता वाढविण्याची गरज' असा होता.
- भारताचे दरडोई उत्सर्जन जागतिक सरासरीच्या एक तृतीयांशपेक्षा कमी आहे, तर विकसित देशांसाठी दरडोई उत्सर्जन जागतिक सरासरीच्या चार ते सहा पट आहे.
- विशेष म्हणजे जगातील विकसित देशांचे उत्सर्जनात सुमारे ८० टक्के योगदान आहे, मात्र पॅरिस कराराच्या पार्श्वभूमीवर भारत सरकारने हरित ऊर्जेचा अवलंब करण्याचे उद्दिष्ट ठेवले आहे.
- ऊर्जेची वाढती मागणी पूर्ण करणे तसेच हवामान बदलाचा सामना करण्यासाठी योग्य ती व्यवस्था करणे हे या बैठकीचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
- नूतनीकरणयोग्य स्रोतांद्वारे स्थापित केलेल्या 153 गिगावॅटपेक्षा 2030 पर्यंत गैर-जीवाश्म इंधन स्रोतांकडून 500 गिगावॅट साध्य करण्याचे भारताचे उद्दिष्ट आहे.

Source: PIB

आरोहण 4.0

बातम्यांमध्ये का:

- शिमला येथे पोस्ट विभाग आणि इंडिया पोस्ट पेमेंट्स बँक (IPPB) च्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या दोन दिवसीय बैठकीचे उद्घाटन करण्यात आले.

मुख्य मुद्दा:

- देशातील आर्थिक समावेशन मोहीम पुढे नेण्यासाठी आणि भारतातील प्रत्येक नागरिकाला बँकिंग उपाय उपलब्ध करून देण्यासाठी चर्चा करणे आणि त्यावर चर्चा करणे हा या बैठकीचा अजेंडा आहे.
- आयपीपीबी टपाल खात्याचे जगातील सर्वात मोठे टपाल जाळे चालवते, जेणेकरून ज्येष्ठ नागरिक, शेतकरी, स्थलांतरित मजूर आणि स्त्रिया आणि इतर ांना घरोघरी आंतरक्रियाशील बँकिंग सेवा पुरविली जाईल.
- इंडिया पोस्ट पेमेंट्स बँक (आयपीपीबी) ची स्थापना टपाल विभाग, दळणवळण मंत्रालयाच्या अंतर्गत भारत सरकारच्या मालकीची 100% इक्विटीसह केली गेली.

Source: The Hindu